

Η εικόνα της περιοχής του κάτω ρου του Κηφισού όπως αναδύεται μέσα από τις αρχαίες πηγές και τα μνημεία

Μαρία Πετριτάκη

Αρχαιολόγος, ΚΣΤ΄ Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων, ΥΠΠΟ

Το έδαφος της περιοχής γύρω από τον όρμο του Φαλήρου, όπου εκβάλλει ο Κηφισός, είναι προσχωσιγενές, απόρροια της αποθετικής δράσης αυτού και του ποτάμιου οικοσυστήματος που τον τροφοδοτούσε. Στον ευρύτερο χώρο αναζητούν την θέση τους τα κατατιθέμενα από τις αρχαίες πηγές και τις επιγραφικές μαρτυρίες τοπωνύμια, το Αλίπεδο, ο εν Αλαίς Πηλός, η Παραλία, η Αλμυρίς και ο Σχοινούς.

Τον 5^ο αιώνα π.Χ οι Αθηναίοι, στο πλαίσιο της ναυτικής πολιτικής του Θεμιστοκλέους και του Περικλέους, κατασκευάζουν το μεγάλο οχυρωματικό έργο των Μακρών Τειχών, τα οποία διασχίζουν σε ευθεία γραμμή την πεδινή ζώνη του Κηφισού, ενώνοντας την πόλη των Αθηνών με το επίνειο της. Η «διάβαση του Κηφισού», του οποίου η κοίτη διασταυρωνόταν με τα Μακρά Τείχη και τις οδούς Αθηνών - Πειραιά, αποτελεί σημείο αναφοράς σε αρχαία κείμενα και μνημεία.

Η αποκάλυψη στην οδό Πειραιώς, συστήματος αρδευτικών αγωγών επί τμήματος του θεμελίου του βορείου σκέλους, καθώς και ενός ακόμη μεμονωμένου υποκάτω του, τεκμηριώνει την επιμελή εκμετάλλευση των υδάτων του ποταμού για την καλλιέργεια της γης.

Ο Κηφισός, θεοποιημένος, λατρευόταν από τους γύρω του για τα ευεργετικά του ύδατα και την γονυμική τους δύναμη. Η αποκάλυψη του αμφίγλυφου αναθηματικού ανάγλυφου του Εχέλου και της Ιασίλης και άλλων συναφών ευρημάτων, κοντά στην θεωρουμένη αρχαία κοίτη του ποταμού ή δίοδο των Μακρών Τειχών, στο Ν.Φάληρο, σηματοδοτεί την θέση ενός ιερού τεμένου αφιερωμένου στον Κηφισό, όπου συλλατρεύονταν περισσότεροι του ενός σύμβωμοι θεοί.

Τύχη Αγαθή, οι εργασίες του Ολυμπιακού έργου της λεωφόρου Κηφισού έφεραν στο φως σε επαφή με το δυτικό παλαιό τοιχίο στήριξης της κοίτης του ποταμού, ένα άγνωστο ιερό της Κυβέλης.